

Türk Psikoloji Yazıları
2006, 9 (18) 19-32

Grup Sarginlığı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Hatem Öcel*

Ankara Üniversitesi

Orhan Aydın

Hacettepe Üniversitesi

Özet

Bu çalışma Carron ve arkadaşları (1985, 1987) tarafından geliştirilen ve spor takımlarıyla yürütülen araştırmalarda en fazla kullanılan ölçme araçlarından biri olan Grup Sarginlığı Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması amacıyla yürütülmüştür. Çalışma, Ankara ili sınırları içinde faaliyet gösteren değişik futbol, voleybol, hentbol ve buz hokeyi takımlarında oynayan toplam 100 erkek sporcu ile yürütülmüştür. Elde edilen bulgular Türkçe ölçeğin orijinal ölçeğe uygun olarak dört faktörlü (grubun görev çekiciliği, grubun sosyal çekiciliği, grubun görevde bütünlüşmesi, grubun sosyal bütünlüşmesi) bir yapısının olduğunu göstermiştir. Ölçeğin tümü ve alt ölçekleri için hesaplanan Cronbach alfa katsayıları .79 ile .69 arasında değişmektedir. Bu bulgulara dayanarak, Grup Sarginlığı Ölçeği'nin Türkçe formunun ülkemizde spor klüpleriyle yapılacak araştırmalarda kullanılabilir düzeyde geçerlik ve güvenirlğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Grup Sarginlığı Ölçeği, geçerlik, güvenirlik

A Validity and Reliability Study of the Group Environment Questionnaire

Abstract

The purpose of the present study was to investigate reliability and validity of the Turkish version of the Group Environment Questionnaire (GEQ). The questionnaire was developed by Carron and his colleagues (1985, 1987) based on their model of cohesiveness, and since then it has been the most frequently used measure of cohesiveness in sports teams. A total of 100 football, volleyball, handball and ice hokey players participated in the study. The original four factor structure of the GEQ (individual attraction to group-task, individual attraction to group-social, group integration-task, group integration- social) was replicated. The Cronbach's alfas obtained for total scores and subscales ranged from .79 to .69. Based on these results it was concluded that Turkish version of the GEQ has sufficiently high reliability and validity to justify its use as a tool to measure cohesiveness in sports teams in Turkey.

Key Words: Group Environment Questionnaire, validity, reliability

*Yazışma Adresi: Uzm. Psk. Hatem Öcel, Kutlutaş Blok, 37. Sok. 91/6 Maden apt. Eryaman, Ankara.
E-posta: hatemocel@yahoo.com

Sargınlık (cohesiveness), grup dinamiğine ilişkin çalışmaların başlangıcından bu yana grupların oluşması ve devamlılığını sağlayan önemli bir değişken olarak kabul edilmiş ve o günden bu yana sosyal psikolojiden endüstri ve örgüt psikolojisi, klinik psikolojiden spor psikolojisine kadar uzanan çok geniş bir yelpazede çalışan araştırmacıların ilgilendiği bir konu haline gelmiştir (Dion, 2000).

Grup dinamiklerinin anlaşılması açısından öneminin bilinmesine ve çok sayıda araştırmaya konu olmasına karşın, sargınlığın nasıl tanımlanacağı ya da nasıl işevuruk hale getirileceği konusunda bir görüş birliğinin bulunduğunu söylemek güçtür (Careless, 2000; Carron ve Brawley, 2000; Carron, Widmeyer ve Brawley, 1985; Dion 2000). Bu nedenle, birçok araştırmacının sargınlığı tanımlamadan kaçınarak, bu kavramın ne anlama geldiğini açıklamayı tercih ettikleri belirtilmektedir (Mudrack, 1989).

İlgili literatür gözden geçirildiğinde, sargınlığın yaygın biçimde üyelerin birbirlerini ve/veya grubu çekici bulma derecesi olarak kavramsallaştırıldığı görülmektedir. Festinger, Schachter ve Back (1963) ve Schachter'ın (1959) tanımlarından hareketle yapılan bu kavramsallaştırma, sargınlık kavramını işevuruk hale getirme çabalarını da etkilemiş ve grupların sargınlık düzeyleri genellikle üyelerin diğer grup üyelerini ne ölçüde çekici bulduklarını belirlemeye yönelik kişilerarası çekicilik ölçekleri kullanılarak saptanmaya çalışılmıştır (Carron ve ark., 1985; Mudrack, 1989).

Sargınlığın grup üyelerinin birbirlerini çekici bulma derecesi olarak kavramsallaştırılması ve ölçülmesi, bu kavram üzerinde yürü-

tülen tartışmaların odak noktasını oluşturmuştur. Birçok araştırmacı başlangıçtan itibaren sargınlığın üyeler arasındaki çekicilik olarak kavramsallaştırılması ve ölçülmesine karşı çıkmıştır. Bu araştırmacılara göre, sargınlığın üyeler arasındaki çekicilik olarak kavramsallaştırılması ve ölçülmesi, gruba ait bir özelliğin birey düzeyine indirgenmesi anlamına gelmektedir. Gruba ait bir özelliğin birey düzeyinde incelenerek anlaşılması mümkün değildir. Dolayısıyla, sargınlık grup düzeyinde tanımlanmalı ve ölçülmelidir (Careless, 2000; Goodman, Ravlin ve Schminke, 1987; Hogg, 1992; Mudrack, 1989).

Sargınlığın grup düzeyinde ele alınması gerektiğini öne süren araştırmacılar da çeşitli tanımlar önermişlerdir. Örneğin, Goodman ve arkadaşları (1987) sargınlığı grup üyelerinin grubun yürüttüğü ya da üstlendiği göreve; Piper, Marrache, Lacroix, Richardsen ve Jones (1983) ise gruba bağlanımları (commitment) olarak tanımlamışlardır. Diğer yandan, Hogg (1992), grup üyeleri arasındaki ilişkiler ile grubun bir bütün olarak üyeler için çekiciliğinin farklı şeyler olduğunu ve bu iki olgunun kavramsal düzeyde birbirlerinden ayırt edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Benzer şekilde, bazı araştırmacılar grup üyelerinin birbirlerine ve gruba karşı duydukları sosyal çekiciliğin, grubun üstlendiği göreve karşı duyulan çekicilikten farklı olduğuna işaret etmişlerdir (Boone ve Bietel, 1997; Prapavesis ve Carron, 1997; Williams ve Midmeyer, 1991).

Son yıllarda bazı araştırmacılar sargınlığı tek başına birey ya da grup düzeyinde değil, çok boyutlu bir kavram olarak ele alıp tanımlamaya çalışmışlardır (Dion, 2000; Zaccaro ve

Lowe, 1988). Bu araştırmacılar, aynı zamanda, daha önceki tanımlarda ima edildiği gibi, sargınlığın durağan bir özellik olmayıp, dinamik bir süreç olduğunu vurgulamışlardır. Sargınlığı çok boyutlu dinamik bir süreç olarak tanımlama ve ölçme girişimlerinin en dikkat çekenini Carron ve arkadaşlarının çalışmalarıdır (Brawley, Carron ve Widmeyer, 1987; Carron ve Brawley, 2000; Carron, Colman, Wheeler ve Stevens, 2002; Carron ve ark., 1985; Carron, Widmeyer ve Brawley, 1990; Eys, Hardy, Carron ve Beauchamp, 2003).

Carron ve arkadaşları (1985, 1987) sargınlığı tanımlama ve ölçme amacıyla kavramsal bir model geliştirmişlerdir. Başlangıçta spor takımlarında sargınlığın açıklanması için geliştirilen bu model, daha sonra gerek kendileri gerekse diğer araştırmacılar (Dion ve Evans, 1992; Dyce ve Cornell, 1996) tarafından spor takımları dışındaki gruplara da genişletilmiştir. Modelde sargınlık hem birey hem de grup düzeyinde bir kavram olarak ele alınmaktadır. Carron ve arkadaşları modellerini geliştirirken sargınlık konusunda çalışan araştırmacıların sürekli olarak gündeminde bulunan birey-grup ve görev-sosyal ilişki tartışması ya da ayırımı hareket etmişlerdir (Brawley ve ark., 1987; Carron ve ark., 1985).

Birey-grup ayrımı söz konusu olduğunda, Carron ve arkadaşlarına (1985, 1987) göre, sargınlığın grubun çekiciliği (attraction to the group) ve grubun bütünleşmesi (group integration) olmak üzere iki boyutu vardır. Sargınlığın birey düzeyindeki boyutu olan grubun çekiciliği, üyelerin grubu çekici bulma derecelerini, grup üyesi olarak kalma arzularını ve gruba ilişkin kişisel duygularını kapsar. Sargınlığın

grup düzeyindeki boyutu olan grubun bütünleşmesi ise, üyelerin bir bütün olarak grubun işlevine ilişkin algılarını, grubun birlik ve bütünlüğüne ilişkin inançlarını içerir. Her iki boyuttaki algılar da üyelerin gruba bağlanmalarına ya da gruptan uzaklaşmalarına katkıda bulunmaktadır.

Carron ve arkadaşları (1985, 1987), üyelerin grubun çekiciliğine ve grubun bütünleşmesine ilişkin algılarının hem grubun yürüttüğü görev hem de grubun sosyal yönü için geçerli olabileceğini öne sürerler. Yani, grubun çekiciliği (birey düzeyi) boyutunda bir yandan üyelerin yaptıkları görevin çekiciliğine, diğer yandan da grup içindeki sosyal ilişkilerin çekiciliğine ilişkin algıları yer alır. Aynı şey grubun bütünleşmesi (grup düzeyi) boyutu için de söz konusudur. Üyeler bir yandan grubun görevini gerçekleştirmek amacıyla ne ölçüde bütünleştiğine ilişkin inançlar beslerken, diğer yandan da sosyal ilişkiler açısından ne ölçüde bütünleştiğine ilişkin inançlar beslerler. Böylelikle, Carron ve arkadaşlarının modelinde sargınlık birey düzeyinde grubun görev çekiciliği (individual attraction to group-task) ve grubun sosyal çekiciliği (individual attraction to group-social), grup düzeyinde ise grubun görevde bütünleşmesi (group intergration-task) ve grubun sosyal bütünleşmesi (group integration-social) olmak üzere dört boyutu bulunan bir kavram olarak ele alınmaktadır.

Kavramsal olarak bu dört alt boyut tanımlanacak olursa, grubun görevde bütünleşmesi, grubun amaçlarını ve hedeflerini gerçekleştirmek için bütünleşmesini; grubun sosyal bütünleşmesi, grup içindeki sosyal ilişkilerin geliştirilmesi ve sürdürülmesini, grubun görev çeki-

ciliği grup amaçlarını ve hedeflerini gerçekleştirmenin çekiciliğini, grubun sosyal çekiciliği ise grubun sosyal aktivitelerine katılma isteğini ifade etmektedir. Ancak, Carron ve arkadaşlarına göre, sargınlığın dört boyuttan oluşan bir yapı olması, bu boyutların grubun genel sargınlığına yaptıkları katkıların ya da genel sargınlık açısından taşıdıkları önemin her zaman aynı ya da eşit olduğu anlamına gelmemektedir. Yani, bu boyutların genel sargınlık düzeyine yaptıkları katkının derecesin bir gruptan diğerine, aynı grupta bir dönemden ötekine değişebilmektedir.

Carron ve arkadaşları (1985, 1987) önerdikleri sargınlık modelinden hareketle “Grup Sargınlığı Ölçeği”ni (Group Environment Questionnaire) geliştirmişlerdir. Ölçeğin iş gruplarında ve spor takımlarında sargınlığı ölçmek amacıyla kullanılan iki ayrı biçimi bulunmaktadır. Aksini gösteren bazı bulgular olmakla birlikte (Careless ve De Paula, 2000; Sullivan, Short ve Cramer, 2002), bu ölçekle yürütülen araştırmalardan genellikle modelin önerdiği dört faktörlü yapıyı doğrulayan bulgular elde edilmiştir (örn., Blanchard, Poon, Rodgers ve Pinel, 2000; Brawley ve Carron, 2003; Dion ve Evans, 1992; Dyce ve Cornell; 1996; Li ve Harmer 1996).

Bu çalışma, Grup Sargınlığı Ölçeği’nin spor takımları için kullanılan biçiminin Türkçe’ye uyarlanması amacıyla yürütülmüştür. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanmasının iki açıdan önemli olabileceği düşünülmüştür. Her şeyden önce ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması Carron ve arkadaşlarının (1985, 1987) oldukça yaygın bir biçimde kabul gören dört boyutlu sargınlık modelinin farklı bir kültürde sınanmasına ola-

nak taniyacaktır. Diğer yandan, ilgili kaynaklar incelendiğinde, Grup Sargınlığı Ölçeği’nin son yıllarda spor takımlarıyla yürütülen araştırmalarda en fazla kullanılan ölçme aracı olduğu görülmektedir (Ntoumanis ve Aggelonidis, 2004). Böylesine yaygın biçimde kullanılan bir ölçme aracının spor takımlarında sargınlık ile ilgilenen araştırmacıların kullanımına sunmak başlı başına bir yarar sağlayacaktır.

Yöntem

Örnekleme

Araştırma, Ankara ili sınırları içinde faaliyet gösteren değişik kulüplerin futbol, voleybol, hentbol ve buz hokeyi takımlarında oynayan, her branştan 25 olmak üzere, toplam 100 lisanslı sporcu ile yürütülmüştür. Buldukları takımında en az bir sezon geçirmiş olan ve gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcıların tümü erkek olup, yaşları 18 ile 30 ($X = 22.3$, $S = 4.8$) arasında değişmektedir.

Veri Toplama Araçları

Grup Sargınlığı Ölçeği (Group Environment Questionnaire). Carron ve arkadaşları (1985, 1987) tarafından spor takımlarında sargınlık düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, Carron ve arkadaşlarının sargınlık modelinde (1985, 1987) öngörülen dört sargınlık boyutunu ölçen toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 5 maddesi üyelerin “grubun görevde bütünleşme” düzeyine ilişkin algılarını, 4 maddesi “grubun sosyal bütünleşme” düzeyine ilişkin algılarını; 5 maddesi “grubu sosyal açıdan” ne ölçüde çekici bulduklarına ilişkin ve 4 maddesi de “grubun yaptığı görevi” ne ölçüde çekici bulduklarına iliş-

kin algılarını ölçmektedir. Katılımcılar her maddeyi “kesinlikle katılmıyorum” (1) ile “kesinlikle katılıyorum” (9) arasında değişen 9 basamaklı bir ölçek üzerinde değerlendirmektedirler. Ölçeğin 5, 9, 10, 12, 15 ve 16. maddeleri düz, diğer maddeler tersten puanlanmaktadır. İşaretlenen ölçek değerleri toplanarak her bir alt boyut için ayrı bir sarginlik puanı, alt boyutlardan elde edilen puanlar toplanarak genel bir sarginlik puanı elde edilmektedir. Yüksek puan sarginlik algısının yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Carron ve arkadaşları (1985, 1987) yaptıkları iki çalışmayla, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini uzman kanısına başvurma, sporcularla görüşme, iç tutarlık, faktör analizi, eşzaman geçerliği gibi değişik yollarla incelemiştir. Elde ettikleri bulgular ölçeğin iç tutarlık katsayılarının değişik alt boyutlar için .64 ile 75 arasında değiştiğini, benzer özellikleri ölçen ölçeklerle aralarında .41 ile .62 arasında değişen korelasyonlar bulunduğunu ve ölçeğin modelin öngörülerine uygun olarak dört faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Grup sarginliği ölçeğinin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin benzer bulgular başka araştırmacılar tarafından da rapor edilmiştir (Blanchard ve ark., 2000; Dion ve Evans, 1992; Dyce ve Cornell; 1996; Li ve Harmer 1996). Bu araştırmalarda alt ölçekler için elde edilen iç tutarlık katsayıları .40 ile .83, alt ölçekler arasında elde edilen korelasyonlar ise .28 ile .41 arasında değişmektedir.

İşlem

Ölçek maddeleri önce araştırmacılar tarafından Türkçe'ye çevrilmiş, daha sonra iyi derecede İngilizce bilen ve Carron ve arkadaşla-

rının (1985, 1987) sarginlik modeli hakkında bilgisi olan biri endüstri ve örgüt psikolojisi, ikisi sosyal psikoloji alanında uzman üç yargıcı tarafından hem çeviri hem de sarginliği ölçekbilme özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Yargıcılardan alınan geribildirimler doğrultusunda yeniden düzenlenen maddeler, aynı yargıcılar tarafından tekrar incelenmiş ve bu işlem yargıcılar arasında görüş birliği sağlanıncaya kadar tekrar edilmiştir. Ölçeğin uygulanacağı grubun sporculardan oluşması nedeniyle, maddeler ayrıca üç faal antrenöre gösterilerek spor jargonuna uygunluk ve sporcular tarafından anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmesi istenmiştir. Antrenörlerden gelen öneriler doğrultusunda, yargıcıların da onayladığı bazı ifade değişiklikleri yapılarak ölçeğe son şekli verilmiştir. 9 basamak üzerinden değerlendirme yapmanın bazı güçlükler içerebileceği ve 9, 7 ve 5 basamak üzerinden yapılan değerlendirmelerin sonuç açısından büyük bir farklılık yaratmadığı dikkate alınarak, daha önce bazı ölçek uyarlama çalışmalarında yapıldığı gibi (örn., Ergin, 1993) ölçeğin Türkçe formunun, orijinalinden farklı olarak, 9 yerine 5 basamak üzerinde değerlendirilecek biçimde yapılandırılması uygun görülmüştür.

Grup Sarginliği Ölçeği'nin Türkçe formunun faktör yapısını, geçerliğini ve güvenilirliğini belirleme amacıyla yapılan uygulamaya 100 sporcu katılmıştır. Ölçek daha önce çalıştırıcıları vasıtasıyla yapılan görüşmede araştırmaya katılmayı kabul eden oyunculara, ilk görüşmede belirlenen gün ve saatte araştırmacılarından biri tarafından antrenman öncesi toplu olarak uygulanmıştır. Uygulamadan önce oyunculara ölçek hakkında bilgi verilmiş ve anlaşılmayan bir nokta olduğu takdirde sorabilecekleri belir-

tilmiştir. Uygulama için zaman sınırlaması konmamıştır.

Bulgular

Geçerlik Çalışması

Kapsam Geçerliği. Grup Sargınlığı Ölçeği'nin kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla, işlem bölümünde belirtildiği üzere, ölçek maddeleri sargınlığı ölçme kapasiteleri açısından Carron ve arkadaşlarının (1985, 1987) sargınlık modeli hakkında bilgisi olan biri endüstri ve örgüt psikolojisi, ikisi sosyal psikoloji alanında uzman üç yargıcı tarafından değerlendirilmiştir. Yargıcılardan alınan geribildirimler doğrultusunda yeniden düzenlenen maddeler, aynı yargıcılar tarafından tekrar incelenmiş ve bu işlem yargıcılar arasında görüş birliği sağlanıncaya kadar tekrar edilmiştir.

Faktör Yapısı. Grup Sargınlığı Ölçeği'nin faktör yapısını incelemek amacıyla verilere Temel Bileşenler Analizi uygulanmış ve Kaiser Normalleştirme ölçütlerine göre özdeğeri 1.00'den büyük olan 4 faktör elde edilmiştir. Toplam varyansın % 52.134'ünü açıklayan bu faktörler, ölçeğin orijinaline sadık kalınarak, sırasıyla grubun sosyal bütünleşmesi (GSB), grubun görev çekiciliği (GGÇ), grubun sosyal çekiciliği (GŞÇ) ve grubun görevde bütünleşmesi (GGB) olarak adlandırılmıştır. Temel bileşenler analizi sonucunda ortaya çıkan dört faktörlü yapı Carron ve arkadaşlarının (1985, 1987) öngördüğü boyutları içermekle birlikte, madde kombinasyonları orijinal ölçekten farklılık göstermektedir. Dört madde orijinal ölçekte buldukları faktörlerden farklı faktörlerin altında yer almıştır. Buna bağlı olarak da orijinal ölçeğin GŞÇ ve GGB boyutları 5'er, GGÇ ve GSB boyutları 4'er maddeden oluşur-

ken, Türkçe versiyonun GSB boyutunda 7, GŞÇ boyutunda 5, GGÇ boyutunda 4, GGB boyutunda ise 2 madde yer almıştır. Rotasyon yapılmış bileşenler matrisinde maddelerin faktörlere göre dağılımı, orijinal ölçekten farklı faktörler altında yer alan maddeler, maddelerin faktör yükleri, faktörlerin özdeğerleri ile açıkladıkları varyans yüzdeleri gösterilmiştir (bkz.Tablo 1).

Temel bileşenler analizi sonucunda elde edilen bu dört faktörlü yapıya LISREL 8 (Jöroskog ve Sorbom, 1993) programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Dört faktörlü yapıyı tek faktörlü model ile karşılaştıran bu analizin sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2'den izlenebileceği gibi, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen χ^2 değeri anlamlı değildir ($\chi^2(129, N = 100) = 126.77, p = .54$). Bilindiği gibi χ^2 değeri model ile veriler arasındaki tam bir uyum olup olmadığını test etmek için kullanılmakta ve bu değer anlamlı olmaması model ile veriler arasında bir uyum olduğu anlamına gelmektedir. Model ile veriler arasındaki uyumu gösteren olan RMSEA değeri .00 çıkmıştır. Bu değer .005'ten, üst limitlerinin de kritik değer olan .05'ten düşük olması, model ile veriler arasında iyi bir uyumun bulunduğu işaret etmektedir. Benzer şekilde, CFI ve TLI değerleri 1.00 olarak bulunmuştur. Bu değerlerin .90'dan yüksek olması uyumun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Diğer iki uyum göstergesi, GFI ve AGFI değerlerinin ise kritik değer biraz altında yer aldığı görülmektedir (MacCallum, Browne ve Sugawara, 1996).

Tablo 1*Grup Sarginlığı Ölçeğine Uygulanan Temel Bileşenler Analizi Sonuçları*

Ölçek Maddeleri	Faktör Yükleri
Grubun Sosyal Bütünleşmesi (Özdeğer = 4.24, Açıklanan Varyans % = 22.94)	
11. Takım arkadaşlarım takımla birlikte olmaktan çok kafalarına göre takılmayı tercih ederler	.67
13. Takım arkadaşlarımız nadiren birlikte eğlenirler	.67
14. Takımın hedefleri konusunda arkadaşlarımla birbirinden farklı görüşleri vardır (GGB)**	.63
15. Takım arkadaşlarım ölü sezonda da birlikte olmaktan hoşlanırlar	.60
17. Takım arkadaşlarım antrenman ve maçlar dışında pek bir şey paylaşmazlar	.59
10. Takımımız hedefine ulaşmak için kenetlenmiştir (GSC)**	.51
1. Bu takımın katıldığı sosyal faaliyetlerin bir parçası olmaktan hoşlanmıyorum (GSC)**	.50
Grubun Görev Çekiciliği (Özdeğer = 2.01, Açıklanan Varyans % = 11.83)	
6. Bu takımda oyunculuğumu geliştirmek için bana yeterince fırsat verilmemektedir	.72
4. Takımımızın kazanma hırsından dolayı memnun değilim	.71
8. Bu takımın oyun tarzını sevmiyorum	.69
2. Bu takımda bana oynamam için yeterince şans verilmiyor	.65
Grubun Sosyal Çekiciliği (Özdeğer = 1.66, Açıklanan Varyans % = 9.59)	
7. Diğer arkadaşlarımla yapılan eğlencelere katılmayı takımla yapılanlara tercih ederim	.76
3. Sezon bittiğinde takım arkadaşlarımı özlemeyeceğim	.73
9. Bu takımın ait olduğun en önemli sosyal gruplardan bir tanesidir	.71
18. Maçlarda ve antrenmanlarda takım arkadaşlarımız birbirlerine uyarıda bulunmazlar (GGB)**	.56
5. En iyi arkadaşlarımdan bazıları bu takımdadır	.40
Grubun Görevde Bütünleşmesi (Özdeğer = 1.39, Açıklanan Varyans % = 7.77)	
12. Kötü performans gösterdiğimizde sorumluluğu hep birlikte üstleniriz	.82
16. Bazı arkadaşlarımız antrenman eksikliği ve benzeri nedenlerden dolayı sorun yaşadıklarında tekrar birarada olmak için hepimiz onlara yardım ederiz	.81

*GSB: Grubun Sosyal Bütünleşmesi, GGÇ: Grubun Görev Çekiciliği, GSC: Grubun Sosyal Çekiciliği, GGB: Grubun Görevde Bütünleşmesi, **Maddenin orijinal ölçekte yer aldığı boyut

Dört faktörlü model ile tek faktörlü model arasında uyum açısından anlamlı bir farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla χ^2 değerlerine "Ki-Kare Fark Testi" uygulanmış ve arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2(24) = 168.11, p < .001$). Bu sonuç dört

faktörlü modelin verilere daha iyi uyum gösterdiğine işaret etmektedir.

Temel bileşenler analizi ve doğrulayıcı faktör analizin yanı sıra, ölçeğin farklı türde spor yapan gruplar için ayırt edici olup olmadığını

Tablo 2*Dört Faktörlü ve Tek Faktörlü Ölçüm Modelleri Uyum İndeksleri*

Model	s.d.	χ^2	<i>p</i>	RMSEA	RMSEA	CFI	TLI	GFI	AGFI	
Güven Aralıkları										
Tek Faktörlü Model	153	294.88	.00	.11	.09	.13	.59	.54	.75	.69
Dört Faktörlü Model	129	126.77	.54	.00	.00	.041	1.00	1.00	.88	.84

RMSEA (Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü), CFI (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi), TLI (Tucker-Lewis İndeksi), GFI (İyilik Uyum İndeksleri), AGFI (Düzenlenmiş İyilik Uyum İndeksi)

belirlemek amacıyla futbolcu, basketbolcu, hendbolcu ve voleybolcu katılımcıların ölçeğin tümünden ve alt ölçeklerden ve aldıkları puanların ortalamaları t test ile karşılaştırılmıştır. Farklı türde sporlar yapan katılımcıların grup sargınlığı ölçeğinden ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların ortalama ve standart sapmaları Tablo 3'te gösterilmiştir. Yapılan karşılaştırmaların sonuçları, değişik türde sporlar yapan katılımcıların, ölçekten ve alt ölçeklerden aldıkları puanların ortalamaları arasında herhangi bir anlamlı farkın bulunmadığını göstermiştir. Bu sonuç, Grup Sargınlığı Ölçeği'nin yapılan spor türünden bağımsız olarak sargınlığı ölçebildiğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Güvenirlilik Çalışması

Grup Sargınlığı Ölçeği'nin güvenirliliği Cronbach alfa katsayısı ve madde-ölçek korelasyonları hesaplanarak incelenmiştir. Ölçek maddelerinin ortalama ve standart sapmaları, ait oldukları faktörlerin ve ölçeğin toplamı ile korelasyonları ve ölçek ve alt ölçeklerin (faktörlerin) iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır (bkz. Tablo 4).

Tablo 4'ten izlenebileceği gibi, ölçeğin iç tutarlık katsayısı .79 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin (faktörlerin) iç tutarlık katsayıları ise grubun sosyal bütünleşmesi için .73, grubun görev çekiciliği için .73, grubun sosyal çe-

Tablo 3*Değişik Türde Sporlar Yapan Katılımcıların Grup Sargınlığı Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Ortalama ve Standart Sapmaları*

Spor Türü	GSB		GGÇ		GSÇ		GGB		Toplam	
	X	S	X	S	X	S	X	S	X	S
Futbol	21.19	1.96	13.89	1.88	20.40	1.65	7.10	1.92	62.58	2.03
Basketbol	20.90	2.10	14.72	1.99	20.30	1.50	6.56	1.37	62.48	2.14
Hendbol	21.30	1.37	13.98	1.80	19.95	1.98	6.49	1.67	61.72	1.99
Voleybol	20.69	1.90	14.82	1.43	20.55	1.55	6.30	1.77	62.36	1.88

GSB: Grubun Sosyal Bütünleşmesi, GGÇ: Grubun Görev Çekiciliği, GSÇ: Grubun Sosyal Çekiciliği, GGB: Grubun Görevde Bütünleşmesi

Tablo 4

Ölçek maddelerinin Ortalama ve Standart Sapmaları ile Ait Oldukları Faktör ve Ölçek Toplamları ile Korelasyonları

Madde No	X	S	Madde-Faktör Korelasyonları	Madde-Ölçek Korelasyonları
Grubun Sosyal Bütünleşmesi ($\alpha = .73$)				
11.	2.72	1.47	.67	.51
13.	2.51	1.37	.64	.52
14.	3.07	1.48	.62	.42
15.	3.02	.94	.57	.44
17.	3.13	1.54	.66	.53
10.	3.79	1.40	.50	.52
1.	2.16	1.09	.55	.45
Grubun Görev Çekiciliği ($\alpha = .73$)				
6.	3.66	.94	.72	.47
4.	3.40	1.27	.79	.54
8.	4.05	.97	.65	.40
2.	3.46	1.24	.75	.45
Grubun Sosyal Çekiciliği ($\alpha = .69$)				
7.	4.40	1.01	.72	.43
3.	4.10	1.09	.71	.40
9.	3.95	1.18	.73	.45
18.	3.99	1.33	.66	.48
5.	3.91	1.06	.57	.45
Grubun Görevde Bütünleşmesi ($\alpha = .76$)				
12.	3.17	1.57	.90	.49
16.	3.32	1.46	.89	.55
Toplam ($\alpha = .79$)				

çikiliği için .69, grubun görevde bütünleşmesi için .76 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin ait oldukları faktörlerin toplamları ile korelasyonları .54 ile .90, ölçeğin toplamı ile korelasyonları ise .42 ile .55 arasında değişmektedir.

Maddelerin ait oldukları faktör ve ölçek toplamları ile korelasyonlarının yanı sıra, alt ölçeklerin (faktörlerin) birbirleri ve ölçek toplamı ile korelasyonları da incelemiş ve sonuçlar Tablo 5'te özetlenmiştir. Tablodan da görü-

Tablo 5*Grup Sarginlığı Ölçeği'nin Faktörleri ve Faktörler ile Ölçek Toplamı Arasındaki Korelasyonlar*

Faktör	GSB	GGÇ	GŞÇ	GGB	Toplam
GSB		.23*	.27**	.27**	.78**
GGÇ			.35**	.23*	.62**
GŞÇ				.24*	.67**
GGB					.57**

GSB: Grubun Sosyal Bütünleşmesi, GGÇ: Grubun Görev Çekiciliği, GŞÇ: Grubun Sosyal Çekiciliği, GGB: Grubun Görevde Bütünleşmesi

*p < .05 **p < .01

lebileceği gibi, faktörler arasındaki korelasyonlar .23 ile .35, faktör toplamları ile ölçek toplamı arasındaki korelasyonlar ise .56 ile .78 arasında değişmektedir.

Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, madde-ölçek korelasyonları, alt ölçeklerin birbirleri ve ölçek toplamı ile korelayanlarının yanı sıra Grup Sarginlığı Ölçeği'nin iki yarım güvenilirliği de hesaplanmıştır. Spearman-Brown formülü ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı .76 olup, bu değer .001 düzeyinde anlamlıdır.

Tartışma

Bu araştırma Grup Sarginlığı Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlama amacıyla yürütülmüştür. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmasının iki açıdan yararlı olabileceği düşünülmüştür. Bunlardan ilki, sarginlığın Carron ve arkadaşlarının modelinde (Brawley ve ark., 1987; Carron, 1988; Carron ve ark., 1985) öngördüğü gibi dört boyutlu bir yapısının bulunup bulunmadığını incelemek, yani söz konusu modeli bir başka kültürde test etmek, diğeri ise uygun psikometrik özelliklere sahip olduğu belirlendiği takdirde ölçeği araştırmacıların kullanımına sunmaktır.

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla uygulanan temel bileşenler analizinin sonuçları maddelerin grubun sosyal bütünleşmesi, grubun görev çekiciliği, grubun sosyal çekiciliği, grubun görevde bütünleşmesi olarak adlandırılacak dört faktöre yüklendiğini göstermiştir. Bu sonuçlar doğrulayıcı faktör analizi tarafından da desteklenmiştir. Bu bulgular ölçeğin faktör sayısı ve türünün orijinaline uygun olduğu ve dolayısıyla Carron ve arkadaşlarının dört boyutlu sarginlık modelinin doğrulandığı anlamına gelmektedir.

Ölçek maddeleri sarginlık modelinin öngördüğü doğrultuda 4 faktör altında toplanmakla birlikte, 18 maddeden 4 tanesinin orijinal ölçekte buldukları faktörlerden farklı faktörler altında yer aldıkları görülmüştür. Sarginlık gibi temelde insan ilişkilerini içeren bir yapı ya da özelliğin kültürden bağımsız olarak düşünülmesi mümkün değildir. Carron ve arkadaşları (1985, 1987) Grup Sarginlığı Ölçeği'ni bireyci bir toplum olan Kanada'da geliştirmişlerdir. Kültürümüzün hangi boyut üzerinde bulunduğu tartışılmakla birlikte, ilişkisel yönünün oldukça önemli bir ağırlığının bulunduğu konusunda bir görüş birliği bulun-

maktadır (Ergin, 2000). Dolayısıyla, katılımcılarımızın bazı maddelere ölçeğin geliştirildiği ülkedeki katılımcılardan farklı anlamlar yüklemeleri, buna bağlı olarak da bu maddelerin orijinal ölçektekinden farklı faktörler altında yer almaları doğaldır. Burada, daha önemli olan noktanın bulgularımızın, sargınlığın Carron ve arkadaşlarının (1985, 1987) modelinde öngörüldüğü gibi dört boyutlu bir yapısının bulunduğunu göstermesi olduğu söylenebilir.

Orijinal ölçekten farklı bir faktör altında yer alan maddelerden biri “Takımın hedefleri konusunda arkadaşlarının birbirinden farklı görüşleri vardır” şeklinde ifade edilen 14. maddedir. Orijinal ölçekte “grubun görevde bütünleşmesi” olarak adlandırılan faktör altında yer alan bu madde, bu çalışmada “grubun sosyal bütünleşmesi” olarak adlandırılan faktörün altında yer almıştır. Bazı araştırma bulgularına göre, kültürümüzde göreve ilişkin görüş ayrılıkları sosyal ilişkilere de yansımaktadır (Ergin, 2000). Dolayısıyla, katılımcıların takım arkadaşlarının takımın hedeflerine ilişkin görüş benzerlik ya da ayrılıklarını, takımda sosyal açıdan bir bütünleşmenin olması ya da olmamasının bir göstergesi olarak düşünmüş olmaları mümkündür.

“Maçlarda ve antrenmanlarda takım arkadaşlarımız birbirlerine uyarıda bulunmazlar” şeklinde ifade edilen 18. maddenin orijinal ölçektekinden farklı bir faktör altında yer alması da kültür bağlamında açıklanabilir. Bu madde orijinal ölçekte “grubun görevde bütünleşmesi”, bu çalışmada ise “grubun sosyal çekiciliği” olarak adlandırılan faktör altında yer almıştır. Kültürümüzde eşit statüde olan kişilerin göreve ilişkin olarak birbirlerini uyarmaları pek alışıldık bir durum değildir. Hatta bu tür

davranışlarda bulunanlar iş arkadaşları tarafından itici bulunabilmektedir. Bu nedenle, katılımcılarımızın takım arkadaşlarının yapılması ya da yapılmaması gerekli şeyler hakkında birbirlerini uyarlamalarını, grubun daha iyi performans göstermesini sağlamaya yönelik davranışlardan çok kişisel bir eleştiri olarak almaları ve bu tür uyarıların fazla yapıldığı durumlarda takım arkadaşlarını itici bulmaları oldukça yüksek bir olasılık gibi görünmektedir.

“Takımımız hedefine ulaşmak için kenetlenmiştir” şeklinde ifade edilen 10. madde orijinal ölçekte grubun görevde bütünleşmesi isimli faktör altında yer alırken, bu çalışmada grubun sosyal bütünleşmesi isimli faktör altında yer almıştır. Aslında, orijinal ölçekte grubun görevde bütünleşmesi isimli faktör altında yer alan beş maddeden üç tanesi bu çalışmada sosyal bütünleşme ve sosyal çekicilik isimli faktörlere kaymıştır. Yani, görev boyutundan sosyal boyuta kaymıştır. Bu bulgu, kültürümüzün ilişkisel yönünün bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Birinci madde orijinal ölçekte olduğundan farklı bir faktör altında yer alan bir diğer maddedir. “Bu takımın katıldığı sosyal faaliyetlerin bir parçası olmaktan hoşlanmıyorum” şeklinde ifade edilen bu madde orijinal ölçekte “grubun sosyal çekiciliği”, bu çalışmada ise “grubun sosyal bütünleşmesi” olarak adlandırılan faktör altında yer almıştır. Bunun olası bir nedeni, takımın sosyal faaliyetlerine katılmanın takım arkadaşlarına karşı duyulan bir çekicilik kadar takım içinde bir birlik ve bütünlüğün bulunmasının bir göstergesi olarak algılanması olabilir.

Değişik türde sporlar yapan katılımcıların ölçekten ve alt ölçeklerden aldıkları puanların ortalamaları arasında herhangi bir anlamlı farkın bulunmadığı gözlenmiştir. Bu sonucu Grup Sarginlığı Ölçeği'nin yapılan spor türünden bağımsız olarak sarginlığı ölçeklediğinin ve dolayısıyla, temel bileşenler analizi ve doğrulayıcı faktör analizlerinin yanı sıra geçerliğinin bir diğer göstergesi olarak nitelendirmek mümkündür.

Ölçeğin iç tutarlık katsayısı tümü için .79, grubun sosyal bütünleşmesi alt ölçeği için .73, gurubun görev çekiciliği alt ölçeği için .73, grubun sosyal çekiciliği alt ölçeği için .69, grubun görevde bütünleşmesi alt ölçeği için .73 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, ölçeğin iki yarım güvenilirliğinin kabul edilebilir ölçüde olduğu gözlenmiştir. Bu bulgular ölçeğin Türkçe formunun güvenilirliğinin tatminkar düzeyde olduğunu göstermektedir. Nitekim, daha önce belirtildiği gibi, ölçeğin psikometrik özelliklerini belirleme amacıyla yapılan çalışmalarda alt ölçekleri için elde edilen güvenilirlik katsayıları da .40 ile .83 arasında değişmektedir (Blanchard ve ark., 2000; Carron ve ark., 1985, 1987; Dion ve Evans, 1992; Dyce ve Cornell, 1996; Li ve Harmer 1996).

Diğer yandan, aynı yapının değişik boyutlarını ölçen ölçeklerde hem alt ölçekler hem de alt ölçekler ile ölçeğin bütünü arasında pozitif bir korelasyon olması beklenir (Dion, 2000). Bu olgu dikkate alınarak yapılan hesaplamalar sonucunda alt ölçekler arasında .23 ile .35, alt ölçeklerle toplam puanlar arasında .56 ile .78 arasında değişen korelasyonlar olduğu görülmüştür. İlgili araştırmalarda Grup Sarginlığı Ölçeği'nin alt ölçekleri arasında rapor edilen korelasyonların .28 ile .41 arasında değiştiği

görülmektedir. Bu olgu dikkate alınarak ölçeğin Türkçe versiyonunun bu açıdan da gerekli ölçütleri karşıladığı söylenebilir.

Sonuç olarak bu araştırmadan elde edilen bulguların, Carron ve arkadaşlarının (1985, 1987) dört faktörlü sarginlık modelini doğruladığı ve Grup Sarginlığı Ölçeği'nin gerek faktör yapısı gerekse güvenilirlik ölçütleriyle ülkemizde spor takımlarıyla yürütülecek araştırmalarda kullanılabilir niteliklere sahip olduğunu gösterdiği söylenebilir.

Kaynaklar

- Blanchard, C., Poon, P., Rodgers, W., & Pinel, B. (2000). Group Environment Questionnaire and its applicability in an exercise setting. *Small Group Research, 31*, 210-224.
- Boone, K. S., & Bietel, P. (1997). The effects of the win / loss on cohesion. *Jornal of Sport Behaviour, 20*, 125-134.
- Brawley, L. R., Carron, A. V., & Widmeyer, W. N. (1987). Assesing the cohesion of the teams: Validity of Group Environment Questionnaire. *Journal of Sport Psychology, 9*, 275-294.
- Brawley, L. R., & Carron, A. V. (2003). Caution in interpreting confirmatory analysis of the Group Environment Questionnaire: A response to Sullavin, Short, and Cramer. *Perceptual and Motor Skill, 97*, 315-318.
- Carless, S. A. (2000). Replay to Carron and Brawley. *Small Group Research, 31*, 107-118.
- Carless, S. A., & De Paola, C. (2000). The measurement of cohesion in work teams. *Small Group Research, 31*, 71-81.
- Carron, A. V. (1988). *Group dynamics in sport*. London: Spondym.
- Carron, A. V., & Brawley, L. R. (2000). Cohesion: Contextual and measurement issues. *Small Group Research, 31*, 89-108.

- Carron, A. V., Colman, M. N., Wheeler, J., & Stevens, D. (2002). Cohesion and performance in sport: A meta analysis. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 24*, 168-188.
- Carron, A. V., Widmeyer, W. N., & Brawley, L. R. (1985). The development of an instrument to asses cohesion in sport teams: Group Environment Questionnaire. *Journal of Sport Psychology, 7*, 244-266.
- Carron, A. V., Widmeyer, W. N., & Brawley, L. R. (1990). The effects of group size in sport. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 12*, 177-190.
- Dion, K. L. (2000). Group cohesion: From "field of forces" to multidimensional construct. *Group Dynamics: Theory, Research and Practise, 4*, 7-26.
- Dion, K. L., & Evans, C. R. (1992). On cohesiveness. Reply to Keyton and other critics of the construct. *Small Group Research, 23*, 242-250.
- Dyce, J.A., & Cornell, J. (1996). Factorial validity of the Group Environment Questionnaire among musicians. *The Journal of Social Psychology, 136*, 263-265.
- Ergin, C. (1993). Doktor ve hemşirelerde tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin uygulanması. R. Bayraktar & İ. Dağ (Eds.) *VII. Ulusal Psikoloji Kongresi bilimsel çalışmaları*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Ergin, C. (2000). Türkiye'deki örgütlerdeki çatışmaların çözümlenmesine ilişkin çalışmalar. Aycan (Edt.), *Türkiyede liderlik ve yönetim uygulamaları*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Eys, M. A., Hardy, J., Carron, A. V., & Beauchamp, M. R. (2003). The relationship between task cohesion and competitive state anxiety. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 25*, 66-76.
- Festinger, L., Schachter, S., & Back, K. (1963). *Social pressure in informal groups*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Goodman, P. S., Ravlin, E., & Schminke, M. (1987). Understanding groups in organizations. *Research in Organizational Behaviour, 9*, 121-173.
- Hoog, M. A. (1992). *The social psychology of cohesiveness: From attraction to social identity*. New York: Havester Wheatsheaf.
- Joroskog, K. G., & Sorbom, D. (1993). LISREL : *Analysis of structural relationships by maximum likelihood, instrumental variables and least squares methods* (8th ed.) Mooresville, IN: Scientific Software.
- Li, F., & Harmer, P. (1996). Confirmatory factor analysis of the Group Environment Questionnaire with an intercollegiate sample. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 18*, 49-63.
- Mac Callum, R. C., Browne, M. W., & Sugawara, H. M. (1996). Power analysis and determination of sample size for covariance structure modeling. *Psychological Methods, 1*, (2), 130-149.
- Mudrack, P.E. (1989). Defining group cohesiveness. A legacy of confusion? *Small Group Behaviour, 20*, 37-49.
- Ntoumanis, N., & Aggelonidis, (2004). A psychometric evaluation of the Group Environment Questionnaire in a sample of elite and regional level Greek volleyball players. *European Physical Education Review, 10*, 261-278.
- Piper, W. E., Marrache, M., Lacroix, R., Richardsen, A. M., & Jones, B. D. (1983). Cohesion as a basic bond in groups. *Human Relations, 36*, 93-108.
- Prapavessis, H., & Carron, A. V. (1997). Cohesion and work output. *Small Group Research, 28*, 294-302.
- Schachter, S. (1959). *The psychology of affiliation*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Sullivan, P. J., Short, S. E., & Cramer, K. M. (2002). Confirmatory factor analysis of the Group Environment Questionnaire with coaching sports. *Perceptual and Motor Skills, 97*, 315-318.

Williams, J. M., & Widmeyer, W. N. (1991). The cohesion-performance outcome relationships in a coaching sports. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 13, 364-371.

Zaccaro, S. J., & Lowe, C. A. (1988). Cohesiveness and task performance on an additive task: Evidence for multidimensionality. *The Journal of Social Psychology*, 128, 547-558.